

SVERIGES REGERINGS KOMMENTARER TILL RÅDGIVANDE KOMMITTÉNS TREDJE YTTRANDE OM GENOMFÖRANDET AV RAMKONVENTIONEN OM SKYDD FÖR NATIONELLA MINORITETER

Sverige välkomnar rådgivande kommitténs tredje yttrande. Sverige har gått igenom innehållet i rapporten och anser att rådgivande kommitténs analys är grundligt genomförd och av innehållet i yttrandet framgår att kommittén har haft goda kontakter med relevanta organisationer och företrädare för de nationella minoriteterna i sitt arbete.

Det samordnande departementet med ansvar för ramkonventionen, Arbetsmarknadsdepartementet, tackar för ett utmärkt samarbete med kommittén och är även positivt inställda till fortsatt dialog och utbyte av information och synpunkter.

Sverige har sedan antagandet av rådgivande kommitténs första yttrande 2003, fortsatt att uppmärksamma skyddet för nationella minoriteter och arbetar på ett systematiskt sätt för att vidta fortsatta åtgärder för att skydda, värna och främja de nationella minoriteterna och minoritetsspråken i Sverige.

I likhet med förra övervakningsprocessen vill Sveriges regering uttrycka en belåtenhet med kommitténs arbete och regeringen och ser fram emot att få ta del av ministerkommitténs rekommendationer.

Sverige önskar dock ta detta tillfälle i akt att göra förtydliganden i några frågor där det verkar föreligga missförstånd. Sveriges regering vill därför dela med sig av följande information till ledamöterna i den rådgivande kommittén samt till dess sekretariat.

Förtydliganden

Artikel 4

Som kommittén känner till är positiv särbehandling¹ ett omdiskuterat begrepp i Sverige och det finns inte definierat i svensk lagstiftning. Internationellt finns heller inte någon klar definition av begreppet. Avsaknaden av en definition av positiv särbehandling menar Sveriges regering kan leda till missförstånd.

¹ Punkt 16 och 41

När det gäller den form av positiv särbehandling som består i mer ingripande åtgärder finns undantag från diskrimineringsförbudet för etnisk tillhörighet. Undantaget, dvs. regler som tillåter positiv särbehandling, gäller inom arbetsmarknadspolitiken, vid näringsverksamhet samt i delar av utbildningsväsendet. Inom dessa områden finns möjlighet att vidta åtgärder som syftar till att främja lika möjligheter oavsett etnisk tillhörighet.

Däremot finns inte möjligheten att tillämpa positiv särbehandling inom andra samhällsområden. Skälen till att positiv särbehandling inte får tillämpas inom andra områden är exempelvis att det strider mot principen om likabehandling, innebär svårigheter att avgränsa målgrupper, Sveriges syn på etnisk registrering, oklarheter om vilka som skulle omfattas och oförutsägbarheten som bedöms följa av undantaget.

Det pågår dock en mängd insatser i Sverige som kan beskrivas som uppsökande, främjande och förstärkande åtgärder i syfte att påskynda utvecklingen mot lika rättigheter och lika möjligheter för alla oavsett etnisk tillhörighet. Dessa åtgärder skulle i många internationella sammanhang kunna anses vara former av så kallad positiv särbehandling. Det gäller dels generella insatser som riktar sig till hela befolkningen men som särskilt kommer personer tillhörande underrepresenterade grupper till godo, dels riktade insatser som baseras på särskilda individuella behov eller förutsättningar. Dessutom finns åtgärder som riktar sig till nyanlända invandrare eller nationella minoriteter.

Artikel 5

Enligt den svenska rättsordningen är domstolarna skyldiga att döma i enlighet med gällande rätt. I det mål i Högsta domstolen som det hänvisas till i punkt 56 i utkastet till det tredje yttrandet dömde domstolen i enlighet med 3 § rennäringslagen. Det gjorde även de två underinstanserna (tingsrätten och hovrätten) som kom fram till samma slutsats som Högsta domstolen. Lagstiftningen är följaktligen inte otydlig.

Artikel 9

Kommittén anger att ingenting har hänt sedan Sametingets rapport², som är utarbetad i samråd med Svenska Tornedalingars Riksförbund, presenterades i september 2011. Det menar Sverige inte stämmer överens med verkligheten. Den parlamentariska kommitté som tillsattes i december 2011 för att arbeta med översynen av presstödet inledde sitt arbete med att överväga rapporten från Sametinget om dagstidningar på samiska och meänkieli. Rapporten har använts som underlag i utredningsarbetet och kommitténs förslag presenterades i ett delbetänkande den 14 september 2012. Utredningen har under arbetet

² Punkt 81 och 83

med delbetänkandet samrått med bland annat Sametinget och Svenska Tornedalingarnas Riksförbund. Delbetänkandet kommer att remitteras till organisationer som företräder den samiska och tornedalska minoriteten.

Artikel 12

Regeringen vill uppmärksamma kommittén på att reviderade kursplaner för grundskolan trädde i kraft 1 juli 2011. I de nya kursplanerna lyfts de nationella minoriteterna fram även i ämnena svenska och historia, och inte enbart samhällskunskap som framgår i yttrandet³.

I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet samt i läroplanen för gymnasieskolan lyfts de nationella minoriteterna fram i de övergripande målen och riktlinjerna. Det betyder att skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grund- och gymnasieskola har fått kunskaper om romernas⁴ och övriga nationella minoriteters kultur, språk, religion och historia.

Sveriges regering vill förtydliga för kommittén att skolan är skyldig⁵ att arbeta förebyggande enligt 3 kap. 15 § diskrimineringslagen när det handlar om trakasserier enligt samma lag, i detta fall trakasserier pga. etnisk tillhörighet. Det finns också bestämmelser om förebyggande åtgärder avseende kränkande behandling i skollagen. Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling (6 kap. 7 § skollagen). Sverige vill också påminna om att det i skollagen finns nya bestämmelser om skyldighet att anmäla fall av kränkande behandling och huvudmannens skyldighet att utreda omständigheterna kring kränkningen samt i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

I fråga om lärarförsörjningen och de åtgärder som Sverige vidtagit i den frågan så anges i yttrandet att regeringen ska ha föreslagit ett nytt program för validering av lärare i de nationella minoritetsspråken⁶. Vad kommittén troligen avser är att regeringen gjort bedömningen att de nationella minoritetsspråken, inklusive relevant ämnesdidaktik, i enlighet med redan existerande lagstiftning⁷, bör kunna studeras som ämnen inom ramen för ämneslärarutbildningen och att det bör kunna vara möjligt att få reella kunskaper i språken validerade.

Sverige vill också peka på att ytterligare åtgärder vidtagits för att förbättra tillgången på läromedel för romani chib⁸. Inom ramen för

³ Punkt 97

⁴ Punkt 106

⁵ Punkt 104 och 106.

⁶ Punkt 113

⁷ 7-8 § 6 kap. Högskoleförordningen (1993:100)

⁸ Punkt 115

regeringens strategi för romsk inkludering har regeringen gett Skolverket i uppdrag (A2012/1387/DISK) att främja utveckling och produktion av böcker och andra lärverktyg på samtliga varieteter av romani chib för barn, unga och vuxna.

Artikel 14

I fråga om förbättringar som skett i fråga om tillgången till modersmålsundervisning i jiddisch och finska⁹ vill Sverige även uppmärksamma kommittén att begränsningen om högst sju års undervisning i jiddisch dessutom har tagits bort. När det gäller tvåspråkig undervisning¹⁰ vill Sverige dessutom uppmärksamma kommittén på att det finns en förordning om försöksverksamhet med tvåspråkig undervisning i grundskolan (2011:421) som ger möjlighet att erbjuda tvåspråkig undervisning i årskurs 7-9 även i andra språk än finska.

Artikel 15

De frågor som tas upp i punkt 149, däribland medbestämmande och veto, avser samerna som urfolk och behandlas följaktligen av Sverige inom det rättsliga ramverket för urfolks rättigheter såväl nationellt som internationellt. Rättigheterna för urfolk och rättigheterna för personer som tillhör en nationell minoritet skiljer sig åt och artikel 15 i ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter (ramkonventionen) omfattar inte medbestämmande och veto. Däremot ska parterna skapa nödvändiga förutsättningar för att den som tillhör nationella minoriteter effektivt ska kunna delta i det kulturella, sociala och ekonomiska livet samt i offentliga angelägenheter, särskilt sådana som berör dem. Sverige vill understryka att samråd i olika former, i enlighet med artikel 15 i ramkonventionen och förslagen i kommentarerna, har en lång tradition i Sverige och är en grundpelare i den svenska demokratin. Samråd hålls därför regelbundet och på flera olika sätt. I detta avseende vill Sverige särskilt hänvisa till de uppgifter som tidigare har lämnats i den andra och tredje landrapporten men även lägga till följande.

Ett viktigt inslag i den svenska lagstiftningsprocessen är att betänkanden och andra dokument skickas ut på remiss till berörda organ så att de får tillfälle att yttra sig. Om ärendet berör en myndighet under regeringen som Sametinget är myndigheten skyldig att svara på remissen. Synpunkterna bereds därefter inom Regeringskansliet. Som ett exempel kan nämnas att detta förfarande enligt nuvarande lagstiftning, däribland rennäringslagen, plan- och bygglagen och miljöbalken, innebär att den berörda samebyn ska beredas tillfälle att yttra sig innan något beslut fattas. Regionalt finns det rennäringsdelegationer som tar upp frågor

⁹ Punkt 124

¹⁰ Punkt 134

som rör markupplåtelse och annat av väsentlig betydelse för samernas användning av marken. Företrädare för samerna ingår i dessa delegationer.

Artikel 18

Sverige uppskattar att kommittén är positiv till Sveriges aktiva deltagande i förhandlingar med Norge och Finland om en nordisk samekonvention. Detta arbete är ett prioriterat område för Sverige. När det gäller punkt 167 skulle Sverige emellertid vilja göra några förtydliganden. Som nämndes i Sveriges två tidigare rapporter presenterade en expertgrupp 2005 sitt förslag till en nordisk samekonvention.

Förslaget har därefter remissbehandlats och analyserats i respektive land. Samråd som är ett viktigt inslag i den demokratiska processen har givetvis genomförts och erforderlig tid har avsatts till denna viktiga process. Som ett resultat av processen beslutade sameministrarna och sametingspresidenterna i november 2010 att tillsätta nationella förhandlingsdelegationer och inleda förhandlingar med utgångspunkt i expertgruppens förslag. Erforderlig tid har avsatts för att alla parter ska kunna komma överens, och det går alltså inte att säga att processen har fördröjts.

Som kommittén har uppmärksammat var en konsekvens av detta beslut att nationella förhandlingsdelegationer tillsattes och medlemmar utsågs i mars 2011. Alla de nationella förhandlingsdelegationerna är sammansatta på samma sätt, det vill säga den svenska förhandlingsdelegationen består av fem medlemmar, inte sex, varav två är utsedda av Sametinget och företräder samerna och två företräder Regeringskansliet. Den femte medlemmen är ordförande för delegationen och departementsråd i Regeringskansliet. Regeringskansliet står för delegationens utgifter.

Förslag på korrigeringar av begrepp och hänvisningar

I punkt 114 används begreppet "teachers' licences" när kommittén avser "registered teacher" (lärarlegitimation). Sverige föreslår att kommittén använder det begreppet för att undvika missförstånd. Under samma punkt anges att systemet med lärarlegitimation började gälla i mars 2011, det korrekta är juli 2011. Därtill vill Sverige förtydliga att den utredning som kommittén hänvisar till i samma punkt har benämningen (dir. 2011:85).

I punkt 120-121 föreslår Sverige att benämningen "independent schools" används istället för begreppet "free schools".

I punkt 125 och 134 hänvisar kommittén till den gamla grundskoleförordningen, (1994:1194). Bestämmelserna finns numera i skolförordningen (2011:185).